

**DICTAMEN PRECEPTIU DE LA PLANIFICACIÓ D'ESPais FLUVIALS (PEF)
DICTAMEN SOBRE L'INFORME DE SOSTENIBILITAT AMBIENTAL (ISA)
PRELIMINAR DE LA PEF**

**Planificació dels espais fluvials de la conca del Baix Llobregat - Anoia,
del Districte de la conca fluvial a Catalunya**

**Consell per a l'Ús
Sostenible de l'Aigua**

Dictàmen

El Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua (CUSA en endavant), en les sessions número 58 i 59, que van tenir lloc el dimarts 9 de juny i el dimecres 15 de juliol de 2009, va debatre la "Planificació dels espais fluvials de la conca del Baix Llobregat-Anoia", amb l'objectiu d'elaborar el corresponent dictamen tècnic preceptiu i el dictamen sobre l'informe de sostenibilitat ambiental (ISA) preliminar.

El President i la Secretària del CUSA volen recollir en el present dictamen les aportacions i els comentaris més rellevants que es feren durant la presentació i el debat posterior que va esdevenir després de les presentacions fetes pel Sr. Diego Moxó, director de l'Àrea de Gestió del Medi de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) i el Sr. Lluís Xavier Godé, cap de Departament de Planificació i Ordenació de l'Espai Fluvial de l'ACA.

La revisió detallada de l'esmentada presentació i del debat posterior permet formular les següents conclusions i recomanacions per tal que puguin ser considerades en el procés d'aprovació de la planificació i en l'informe de sostenibilitat ambiental (ISA) de la planificació dels espais fluvials de la conca del Baix Llobregat-Anoia:

1. Manifestar la satisfacció del CUSA per la iniciativa del Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) i de la Agència Catalana de l'Aigua (ACA) d'adoptar i promoure aquest element de planificació estratègica amb l'objectiu de garantir la integració dels valors i dels criteris de l'avaluació ambiental en la preparació, aprovació i seguiment dels plans i programes que poden contenir efectes significatius pel medi ambient. L'aspecte més important d'aquesta legislació és incorporar el criteri preventiu en el sentit que els efectes ambientals del conjunt de decisions d'un pla o programa han de ser incorporats des del primer moment en el disseny i concepció de l'esmentat pla o programa.
2. Destacar la intenció d'aquesta legislació de donar audiència a tots els actors que poden tenir opinió sobre el pla o programa, i promoure així la voluntat transversal de la llei de facilitar la consulta i la participació no solament del públic en general sinó també del públic interessat.
3. Manifestar la satisfacció del CUSA per participar en aquest procés, com a exemple d'òrgan d'assessorament i consulta estable, important i especialitzat, a l'hora d'avaluar els plans i programes del DMAH en els quals està implicada l'ACA, en coordinació amb les aportacions d'altres organismes públics que puguin tenir opinió al respecte.
4. Felicitar-se per la consideració més específica i àmplia que la llei catalana fa a l'hora de redactar i resoldre la memòria ambiental, tot i especificant que no només s'ha produït un acord entre les parts sinó indicant, també, la forma explícita en què s'ha arribat a aquest acord. La llei catalana promou un procediment d'elaboració de la memòria ambiental segons el qual l'òrgan promotor disposa de la possibilitat de continuar amb la implantació del projecte malgrat les possibles discrepàncies manifestades durant el procés d'avaluació ambiental, la qual cosa afavoreix el principi de responsabilitat ambiental.

5. Ressaltar que tot i que aquesta planificació estableix una sèrie de restriccions als usos del territori, procura ser respectuosa amb els planejaments urbanístics ja aprovats, tant com sigui possible i, en tot cas, dicta les mesures de protecció corresponents de la mà de la Direcció General de Protecció Civil.
6. Indicar que la cartografia potent, obtinguda amb la col·laboració de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, ofereix un model de treball de molta precisió, la qual cosa permet elaborar la caracterització i la diagnosi des dels tres vessants de la planificació: el morfodinàmic, l'ambiental i l'hidrològic-hidràulic. Aquesta diagnosi acurada ha permès elaborar les propostes d'actuació incloses en el Pla. Un cop la PEF ha estat aprovada, els cabals obtinguts no es poden substituir i la zonificació queda normalitzada. La proposta inclou diverses actuacions d'usos, concises, valorades econòmicament i amb uns criteris generals d'intervenció.
7. Ressaltar que els objectius de la PEF són assolir els objectius tant de la directiva marc de l'aigua com de la directiva d'inundacions (per reduir els risc d'inundacions). La zonificació adoptada prové del reglament de la llei d'urbanisme, ja que no precisava més que l'obligació genèrica de no construir en zones inundables. El reglament intenta millorar-la i matisar-la mitjançant la definició de tres conceptes: la zona fluvial, el sistema hídic i la zona inundable, definint amb precisió cadascun d'aquests conceptes.
8. Indicar que els objectius de la PEF són oferir un major coneixement, global i integrador, de les conques; permetre l'assoliment dels objectius esmentats a través d'unes propostes d'actuació concretes i precises i, per últim, aconseguir criteris generals d'intervenció en els espais fluvials mitjançant els estudis, els projectes i les tasques de coordinació per part d'altres plans i programes.
9. Ressaltar que els resums presentats, a més de reflectir l'excel·lència de la feina realitzada, incorporin un resum de la diagnosi i de la prognosi dels resultats globals obtinguts, mitjançant uns textos i unes taules resum específiques, que es troben disponibles en els documents tècnics de base.
10. Ressaltar alguns dels problemes que l'aplicació pràctica d'aquestes PEF's pot significar quan la zona fluvial afecta a les zones de propietat privada, moltes d'elles agrícoles i, en particular, els efectes econòmics de les expropiacions forçoses produïdes quan les PEF's aprovades indiquen que no es pot fer cap ús del territori. Així mateix, els criteris de les ratlles del Q10 i Q100 poden canviar cada deu anys, la qual cosa pot generar molta confusió, i el domini públic hidràulic no coincideix amb la zona de policia ni del sistema hídic, el que crea problemes per definir els usos de cada zona. Per últim, els canvis de criteri provocats per la construcció d'infraestructures sobre el riu poden variar les zones inundables, que acostumen a ser generalment zones agràries.
11. Ressaltar les implicacions ambientals aplicables a la PEF del Baix Llobregat i, en concret, a l'Horta de la Vila al seu pas per Martorell per tractar-se d'una zona fluvial que pateix inundacions freqüents i on hi ha la previsió de construir una ARE; conseqüentment, caldrà tenir molta cura per delimitar la zona fluvial que, en principi, hauria de ser Q10 (inundabilitat cada deu anys), el sistema hídic (amb períodes d'inundabilitat cada cent anys) i la zona d'inundabilitat de cinc-cents anys. En aquest sentit, és necessari tenir en compte que la zona més llunyana de l'Horta de la Vila es troba a una cota inferior (quaranta-cinc metres) que la zona més propera al riu (quaranta-nou metres), i evitar així que la zona inferior i més fàcilment inundable pugui quedar fora del sistema hídic. Caldrà evitar que el creixement urbanístic arribi a segrestar els criteris de les zones d'inundabilitat i, en el cas concret de Martorell, això acabi en un creixement urbà a través una invasió de la zona fluvial del riu Llobregat.

12. Ressaltar la importància de contemplar amb el detall més gran possible en les PEF's les repercussions que un projecte per incrementar la capacitat de desguàs d'un riu pot comportar per a les zones hídriques aigües avall, on caldrà laminar aquests cabals. Una actuació feta a dalt, a la sortida de l'Anoia, podria acabar per traduir-se en una laminació de cabals en una zona agrària del Baix Llobregat, sense que aquest territori hagués participat o conegut les actuacions fetes al riu. Caldria, doncs, que les PEF's incorporessin les previsions necessàries per tal que quan això passa en espais agrícoles es pugui disposar de les esmenes i les indemnitzacions corresponents.
13. Indicar que les declaracions de zona fluvial que afecten als terrenys de titularitat privada ja contemplen una partida pressupostària per a possibles indemnitzacions. D'altra banda, la PEF té una vigència de sis anys i, per tant, permet considerar el dinamisme propi de les zones afectades.
14. Ressaltar que l'objectiu principal de la PEF és minimitzar les actuacions estructurals d'endegament, justament per evitar el traspàs de les modificacions ambientals entre diversos trams d'un mateix riu. Les PEF's consideren que, quan hi ha un risc no assumible per les persones en nuclis urbans, no hi ha més remei que proposar una actuació d'endegament. Per una altra banda, l'Horta de la Vila es preserva justament com un espai, tot i que el Departament de Política Territorial ha fet una ARE en una part que ja tenia la qualificació corresponent. Les dades incloses a la PEF del Llobregat mostren que des de Martorell fins al mar, i des que es va fer l'autovia del Baix Llobregat, ja es van preveure unes aportacions del Llobregat i l'Anoia i una capacitat global d'endegament d'uns 4.000 m³/s.
15. Ressaltar la importància de la participació més àmplia possible en l'elaboració de les PEF, atès que un dels objectius dels espais fluvials és determinar les possibilitats de recuperar els plans d'inundació i, quan no sigui possible, fer les basses de laminació d'avingudes que persegueixen justament els objectius contraris als d'un endegament, és a dir, fer que les aigües baixin el més a poc a poc possible.
16. Ressaltar l'importància d'incorporar en les PEF's els eines necessàries per tal de prevenir els abusos dels particulars en la zona fluvial, com ara la tala del bosc de ribera, el segrest per part d'empreses o dels particulars de moltes zones del riu, la presència de camins tancats i d'apropaments de la llera pública. Tot i així, es reconeix que aquest és precisament un dels objectius de les PEF's que, a banda de propostes concretes, han d'incorporar criteris d'intervenció en els espais fluvials a respectar, d'acord amb una sèrie de criteris i directrius publicades en el web de l'ACA. Cal felicitar-se per les fitxes tècniques que ara s'estan editant sobre com s'ha d'actuar en els espais de ribera.
17. Fer èmfasi que les PEF's són aprovades pel Govern de la Generalitat i s'entén que, conseqüentment, compten amb el suport dels diversos departaments; això no obstant, i atès que les PEF's són preceptives però no vinculants, caldrà que siguin considerades i tingudes en compte a l'hora de fer les ordenances municipals dels POUM's.
18. Ressaltar l'importància de considerar les alteracions de la biodiversitat de la costa catalana degudes als vessaments de nutrients en els rius, a les riudes i al drenatge cap als embassaments així com també la conveniència d'assegurar que els programes que es deriven de la planificació dels espais fluvials s'ocupen d'aquests temes. El programa de gestió de sediments i de la morfodinàmica fluvial és el element de les PEF on s'hauran d'incloure els criteris o les directrius sobre com s'ha de gestionar el sediment a cadascuna de les conques, tant en els rius no regulats (que requereixen criteris generals d'intervenció en els espais fluvials) com en els rius regulats (on es tracta la manca de permeabilitat al transport de sediments que implica un embassament).
19. Ressaltar que és motiu de gran satisfacció pel CUSA que els seus membres aportin coneixements, reflexions i documentació sobre el territori, com també que els tècnics de l'ACA

acceptin de bon grat aquestes aportacions, al marge de la via reglamentària de les al·legacions, i mostrin la seva disponibilitat a comptar amb la documentació addicional que es pugui presentar més enllà de la incorporada en el procés d'al·legació.

20. Suggestir que la planificació dels espais fluvials incorpori la necessitat d'implantar campanyes d'informació i d'educació proactiva per presentar als ciutadans, de forma qualitativa i quantitativa, el potencial de generació de CO₂ associat a les actuacions proposades. Aquestes campanyes haurien de valorar tant els beneficis directes d'una millora dels espais fluvials com els seus beneficis indirectes, amb una valoració econòmica quantificada dels estalvis aconseguits.
21. Recomanar la incorporació d'un espai web a les aplicacions informàtiques de les agències, els gestors de conca i autoritats competents on la ciutadania pugui consultar la situació de la planificació per districtes o per conques. Aquesta actitud proactiva d'informació, educació i interpretació seria especialment molt positiva en la perspectiva dels nivells de qualitat ambiental que hem tingut en el passat en les diverses conques de Catalunya.

Els Consellers i les Conselleres del CUSA manifesten la seva satisfacció per haver pogut participar en les tasques d'assessorament i consulta de la fase preliminar d'elaboració de la proposta de planificació i de l'informe de sostenibilitat ambiental sobre la planificació dels espais fluvials de la conca del Llobregat-Anoia del Districte de la conca fluvial de Catalunya, i reiteren la seva disposició a oferir el seu assessorament i consulta en successives etapes d'aquest procés.

Rafael Mujeriego Sahuquillo

Victòria Salvadó i Martín

President del Consell

Secretària

Barcelona, 24 de juliol de 2009